

pánica», v, 57-71 (vegeu especialment pp. 59-60, 66 n., 69, 70, per als punts de vista no exposats ací). Les instruccions donades als nostres auxiliars foren també publicades a l'opuscle *Per al recull dels noms de lloc de Catalunya* (Barcelona 1936), avui exhaurit, però que la Societat Catalana de Geografia va reeditar com apèndix a la monografia d'En J. Iglésies.

Hom va recomanar també, en aquest opuscle i a d'altres publicacions, la redacció de monografies toponímiques municipals allà on es puguin trobar erudits locals prou instruïts. En aquestes monografies es pot, en efecte, trobar menció d'indrets poc importants que han escapat als enquestadors, noms de lloc antiquats, per més que encara no se n'hagi perdut enterament el record, o detalls interessants per a l'origen del mot i per a la història local. Moltes d'aquestes monografies (la de Sant Pere de Riudebitlles per Cristòfor Cardús, la de la Riba per Josep Iglésies, la de Reus per Ramon Amigó, etc.) ja s'han publicat, i una altra desena n'hi ha encara esperant el torn de llur publicació.

La toponímia fluvial i marítima és també objecte d'un estudi especial, on s'anoten els noms dels ràpids, meandres, illetes, barques de pas, guals i engolidors dels rius; per altra part els dels accidents submarins, accidents costers i punts de referència terrestres (les anomenades senyes o enfilalls) usades pels pescadors marins: dues d'aquestes enquestes foren fetes temps ha sobre l'Ebre, unes altres sobre la Costa de Llevant, dues sobre la costa valenciana; les dues darreres foren publicades a l'«Almanac de Las Provincias» de València el 1944 i 1945. En les meves campanyes recents ho he fet pertot.

Ahora que prosseguíem les enquestes toponímiques, nosaltres, els nostres col·laboradors i jo, hem pres nota a cada localitat de noms de persona de tota mena i, en particular, dels noms de famílies fixades ja d'antic a l'indret: personalment, amb aquest propòsit, hem despullat sobretot els registres parroquials, anuaris i censos electorals, sense oblidar els cartells i els anuncis locals, ni els noms portats per certes cases del municipi.

Pel que fa a l'antroponímia i la toponímia antigues, hem procedit personalment a despullaments molt extensos de tota mena d'obres, àdhuc de moltíssims documents inèdits d'arxiu; foren sens dubte les antigues llistes de contribuents, els censos i fogatges, les que han donat més rendiment. Des d'aquest punt de vista, la col·laboració d'En Josep Iglésies pel que fa a la publicació dels fogatges catalans dels segles XIV al XVI, la de Felip Mateu i Llopis i d'altres, pel que fa a la publicació i estudi dels censos de moriscos valencians, han resultat molt profitoses. L'estudi dels Repartiments de terres just després de la Conquesta valenciana i balear ha estat des de fa molt de temps un dels nostres objectes personals d'estudi, en relació amb les nostres recerques generals sobre el dialecte mossàrab de l'est de la Península. No cal dir, però, que el nostre coneixement dels indrets i de l'oro-